

BNO-X

Azonosító: F094

Megnevezés: A betegségek és az egészséggel kapcsolatos problémák nemzetközi statisztikai osztályozása, X revízió

Rövid megnevezés: BNO-X

Jogi alap (Forrás):

- 42/1995. (XI. 14.) NM rendelet a Betegségek Nemzetközi Osztályozása X. Revíziója bevezetéséről

Bevezetés időpontja (Érvényesség): 1996.01.01.

Az osztályozás története:

A betegségek és az egészséggel kapcsolatos problémák nemzetközi osztályozását, a BNO-t alkalmazzák széles körben különböző kórformák, betegségek, fizikai és pszichikai zavarok meghatározására és dokumentálására, elsősorban az orvosi gyakorlatban, valamint a halálozással és betegségekkel kapcsolatos statisztikák készítéséhez. A BNO az orvosi dokumentáción túl, a morbiditási és mortalitási viszonyok nemzetközi összehasonlíthatósága mellett az egészségügy finanszírozásában, az epidemiológiai kutatásokban, a betegellátás átlátható monitorozásában is kulcsszereppel bír.

A betegségek statisztikai tanulmányozásának kezdete a XVII. századba nyúlik vissza, John Grauntnak a londoni halálozási adatokról írt munkájáig. Halálozási statisztikai vizsgálatok céljára készült, egyszerű listáját tekinthetjük a halálóki osztályozás korai elődjének.

A XIX. század közepén az első Nemzetközi Statisztikai Kongresszuson felkérték William Farr-t és Marc d'Espine-t, hogy készítsék el a halálokok egységes, nemzetközileg is alkalmazható osztályozását. Az 1855-ben elfogadott listát többször is módosították, majd a Nemzetközi Statisztikai Intézet (NSI) – a Nemzetközi Statisztikai Kongresszus jogutódja – 1893-ban áttért a Bertillon féle osztályozásra, amely Farr felfogásának megfelelően, megkülönböztetést tett az általános jellegű betegségek és az egy bizonyos szervre vagy anatómiai helyre lokalizált betegségek között. A Nemzetközi Statisztikai Intézet ösztönözte, hogy ezt a rendszert minden statisztikai intézmény fogadja el, és jóváhagyta, hogy tíz évenként revíziót tartsanak.

1928-ban jelent meg a Népszövetség Egészségügyi Szervezetének tanulmánya a Nemzetközi Halálóki Osztályozás rovatainak bővítéséről, amelyben bemutatták, hogy lehetne a morbiditási statisztika számára is alkalmassá tenni az osztályozást.

A revíziók történetében a legjelentősebb változást a hatodik eredményezte 1948-ban, ekkor többek között kiterjesztették az osztályozás körét a nem halálos kimenetelű kórképekre is, valamint megegyezés történt a halál alap-oka kiválasztásának nemzetközi szabályait illetően.

Az 1993-ban végrehajtott tizedik revízió legfőbb újítása, hogy bevezette az alfanumerikus kódolási rendszert, ezzel több mint kétszeresére nőtt a kódoláshoz rendelkezésre álló keret, és lehetővé vált, hogy a legtöbb főcsoporthoz külön betűt rendeljenek. További két új főcsoportot is létrehoztak, a tizedik revízió listája már 21 főcsoportból áll. Jelentős újításnak számít, hogy bizonyos főcsoportok végén az orvosi beavatkozások következtében létrejött rendellenességek számára tételeket alkottak. A Tizedik revíziós konferencia javasolta, hogy az Egészségügyi Világszervezet támogassa a revíziók közötti frissítés koncepcióját és dolgozzon ki egy aktualizáló mechanizmust.

Az orvostudomány és az informatika fejlődése indokolta a tízedik revízió évenkénti módosítását. Ezek közül két jelentősebb változás volt, az egyik 2010-ben, amikor a nyirok és vérképző szervek és rokon szövetek daganatai (C81-C96) csoport tételeit revidálták. A másik 2016-ban volt, amikor informatikai szempontokat figyelembe véve írták át a halálloki kódolás szabályait, ezzel is támogatva az automatizált halálloki kódoló rendszer használatát.

Magyarország 2005-ben, az élen járó országok tapasztalataira és eredményeire építve (Franciaország, Olaszország, Svédország, USA) és azt szintetizálva fejlesztette és vezette be saját automatizált halálloki rendszerének implementációját, mely a BNO-X. által előírt szabályok szerint működik.

Struktúra:

A BNO-X. három kötetből áll: az I. kötet tartalmazza az osztályozásokat, a II. kötet az útmutatásokat a BNO-X. használoinak, míg a III. kötet az osztályozások betűrendes tárgymutatóját.

1. szint: 21 főcsoport: római számjegyű kód: I.–XXI.
2. szint: csoportszintű tételek: három számjegyű tételekből állnak.
3. szint: három számjegyű tételek: egy betű és két számjegy: A00–Z99
4. szint: négy számjegyű altételek: egy betű, három számjegy: A000–Z999
5. szint: öt számjegyű altételek: speciális igények bizonyos kategóriák finomítására.

Rövid tartalmi leírás:

A betegségek és az egészséggel kapcsolatos problémák nemzetközi osztályozása (BNO) az Egészségügyi Világszervezet (WHO) által kiadott International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD) magyar nyelvű fordítása.

A betegségek osztályozása tételek rendszereként határozható meg, amelyekhez kóregységek rendelhetők megfelelő kritériumok szerint. A BNO célja, hogy lehetővé tegye a különböző országokban gyűjtött mortalitási és morbiditási adatok szisztematikus elemzését, megjelenítését és összehasonlítását. Használata révén a betegségek és egyéb egészségügyi problémák szöveges diagnózisai alfanumerikus kódokká alakíthatók, ami könnyű visszakeresést és adatelemzést tesz lehetővé.

A BNO változó tengelyű osztályozás. Szerkezete a betegségekre vonatkozó statisztikai adatokat az alábbiak szerint csoportosítja:

- járványos betegségek,
- alkati vagy általános betegségek,
- helyi betegségek, lokalizáció szerint,
- fejlődési rendellenességek,
- sérülések.

A BNO-X. összesen 21 főcsoportot tartalmaz. Az első két főcsoport kórokozó illetve a kórfolyamat szerinti osztályozást jeleníti meg. A harmadiktól a tizennegyedik főcsoportig az osztályozás elsődleges szempontja a szervrendszer szerinti lokalizáció. A XV, XVI. főcsoport meghatározott életszakhoz, nevezetesen a terhesség- szülés illetve a születés körüli időszakhoz kötődő betegségeket tartalmazza, a XVII pedig a veleszületett rendellenességeket. A XVIII. főcsoportba azokat az eseteket kell sorolni, amikor nem tudni milyen betegségről van szó, csak valamilyen tünet vagy kóros vizsgálati eredmény ismert. A XIX főcsoport a fizikai és kémiai hatások következtében bekövetkezett sérülések elváltozások osztályozására, a XX. pedig a sérülést kiváltó tényezők illetve körülmények leírására szolgál. Az utolsó XXI. főcsoport olyan állapotokat tartalmaz, ahol nincs szó konkrétan főnálló betegségről, csupán valamilyen olyan körülményről, amely betegség nélkül is indokolhat valamilyen egészségügyi

ellátást (pl. általános egészségügyi rutin ellenőrzés, szűrővizsgálat, korábbi ellátás utáni ellenőrzés stb.).

Felhasználási területe: különböző kórformák, betegségek, fizikai és pszichikai zavarok meghatározására és dokumentálására, elsősorban az orvosi gyakorlatban, valamint a halálozással és betegségekkel kapcsolatos statisztikák készítéséhez. Az orvosi dokumentáción túl, a morbiditási és mortalitási viszonyok nemzetközi összehasonlíthatósága mellett az egészségügy finanszírozásában, az epidemiológiai kutatásokban, a betegellátás átlátható monitorozásában is kulcsszereppel bír.

Kapcsolat nemzetközi osztályozásokkal: A BNO az Egészségügyi Világszervezet (WHO) által kiadott International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD) magyar nyelvű fordítása.

Felelős személy:

Hilbert Lászlóné

Népszámlálási és népesedési statisztikai főosztály

nepstat@ksh.hu

tel: +36-1-345-6582